

POHOD

jugoslovenskih nacionalistov

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Masarykova 14/II. Račun pri Poštni hran. 16.160. Rokopisov ne vračamo. Telefon 21-09.

Leto VI.

Ljubljana, dne 23. januarja 1937.

Št. 3.

Sporazum z Bolgarijo

Nič več nobenega dvoma o tem, da sta se Jugoslavija in Bolgarija sporazumeli in da doživimo v par dneh srečen trenutek, ko bo sporazum podpisan. Kako je ta sporazum važen, tega se zavedamo mi, zaveda se pa tega tudi vsa Evropa, ki spremlja ta dogodek z veliko pozornostjo in z najrazličnejšimi pripombami. Besedilo sporazuma še ni znano, prav gotovo pa bo sporazum garantiral današnje meje obeh držav in določil politično in gospodarsko sodelovanje med njima. Naj bo potem ta sporazum le nekaj žentlmski dogovor, kot je bil sklenjen med Anglijo in Italijo, ali pa naj vsebuje tudi kake konkretne določbe, v vsakem primeru predstavlja ta sporazum zaključek odnosov, ki so obstojali med obema državama izza leta 1913 in 1918 ter začetek nove boljše dobe.

Ko zatrjuje bolgarski tisk, da je celokupen bolgarski narod sprejel obvestilo o sklenjenem sporazumu z velikim navdušenjem, ugotovimo lahko na drugi strani, da prav gotovo ni Jugoslovena, ki bi se ne veselil tega dogodka in ne bi na podlagi tega sporazuma gledal mirneje v našo skupno bodočnost. Nismo utopisti in vemo, da igra glavno vlogo v mednarodni politiki, pa tudi v politiki med državami, ki so tako navezane druga na drugo kot ravno Jugoslavija in Bolgarija, stroga stvarnost in mrzlo računanje z okolnostmi, ki govore za in proti. Vemo tudi, da se čuti Bolgarija še danes težko prizadeto po mirovnih dogovorih in da ji je prav gotovo nujno potreben svoboden dohod do Egejskega morja. Vemo torej, da obstojajo na našem Balkanu še vedno težki problemi, ki jih bo treba rešiti, predno bo postal Balkan v resnici enoten in kompakten po principu: Balkan balkanskim narodom. Ravno zato pa pozdravljamo še z večjim veseljem sporazum med nami in Bolgarijo, saj predstavlja ta sporazum zelo važen in velik korak k uresničenju tega ideala.

Pri tem nas ne moti dejstvo, da skuša gotov del inozemskega tiska pripisovati sklep tega sporazuma vplivu gotovih zunanjih činiteljev, gotovih evropskih sil. To so ugibanja, to je izraz nervoznosti, v kateri živi danes vsa Evropa z vsemi svojimi vodilnimi politikami. Na ta podtikanja je pravilno odgovoril angleški list Great Britain and Est, ko pravi: »Sporazum med Bolgarijo in Jugoslavijo ne potrebuje nikakega izvenbalkanskega objašnjenja. Ni dveh balkanskih držav, ki bi hoteli skleniti tako važen sporazum samo radi lepih oči ene ali druge izmed evropskih sil, od kojih intrig je že toliko pretrpela jugovzhodna Evropa v preteklosti. Povod za ta sporazum se mora iskati v vztrajnem mišljenju kmetov in državnikov obeh držav.«

Za nas, jugoslovenske nacionaliste, je pa sklep in podpis tega sporazuma še posebne važnosti. Blagopokojni Kralj je vodil srbsko vojsko v letih 1912/13 ter tekom svetovne vojne, blagopokojni Kralj je bil oni vojskovodja, ki je vodil srbske vojske in jugoslovenske dobrovoljce na solunski fronti, dokler niso razbili bolgarske vojske. Znano je, da si postanejo ljudje, ki si stoje skozi leta in leta nasproti kot najostrejši nasprotniki v smrtni borbi, tudi osebni sovražniki, ki se le redkokdaj sprizanjijo. To bi bilo razumljivo zlasti za onega Aleksandra, ki se je moral le vsled vstopa Bolgarije v svetovno vojno podati s svojo vojsko na strahotno pot preko Albanije in žrtvovati večino svoje vojske, da je z malim njenim delom na solunski fronti predstavljal Srbijo in misel osvobodjenja in ujedinjenja vseh Jugoslovenov.

Pa je bil kljub temu ravno blagopokojni Kralj prvi, ki je pokopal vse te grenke spomine in načel vprašanje zblizanja med obema sosednima in sorodnima državama kot problem, enako važen in nujen za obe državi. Ko sem v dneh prvega obiska Kralja Borisa v Beogradu — bilo je to v decembru 1934 — začel v Beograd in Sumadijo, sem imel priliko govoriti s priprostimi srbskimi kmeti, ki so se udeležili obeh poslednjih vojn in so se borili tudi proti Bolgarom. Pa nisem dobil niti enega, ki ne bi odobral postopanje blagopokojnega Kralja, niti enega, ki ne bi priznaval visokih, zlasti vojaških kvalitet bolgarskemu narodu in ki ne bi podčrtaval, da je bil preprosti bolgarski narod le žrtva takratnih svojih, pod tujim vplivom stoječih voditeljev.

Narod je torej že vnaprej odobril ta sporazum, narod si podaja preko sedanjih državnih mej svoje roke in upajmo, da se ti dve

Devetnajstič smo praznovali Slovenci svoje Novo leto kot državljani lastne nacionalne države, devetnajstič smo preživeli tajinstvene božične dni kot del državnega naroda z vsemi pravicami, pa tudi z vsemi dolžnostmi, ki jih ima in mora imeti vsak državni narod napram svoji lastni državi kot inkarnaciji svojih lastnih težuj in streljenj, kot višku izživljanja svojih lastnih sil in sposobnosti. Šele devetnajstič ali že devetnajstič?!

Ko gledamo danes nazaj na prošli osemnajst pod varnim krovom kraljevine Jugoslavije praznovanih Novih let in primerjamo razpoloženje, v katerem smo preživljali prejšnje, z razpoloženjem, ki nas preveva letos, bi morali postati žalostni in se zamisliti sami v sebi, pa ugotoviti, da je padalo razpoloženje od Novega leta do Novega leta in je padlo v tem stalnem padanju od vrhunca v novoletnih dneh 1918 do današnje, tako vznemirjujoče nizke točke. Tako vznemirjujoče, da se človek vpraša, ali je nadaljno padanje sploh še mogoče in kaj bo moralo priti, če se bo to padanje nadaljevalo tudi še do Novega leta 1938.

Ali so bili prazniki, ki smo jih praznovali to leto, še jugoslovenski? Za nas, jugoslovenske nacionaliste, pa naj bomo potem Slovenci, Hrvati ali Srbi, je bilo to Novo leto in bodo vsa bodoča jugoslovenska, ker si drugačnih predstavljati ne moremo, ker drugačnih nečemo niti doživeti, ker bi jih ne mogli preživeti. Ali pa velja to tudi za široke plasti našega, jugoslovenskega naroda, ki se vije v krčih svoje najtežje gospodarske in socialne krize, zastrupljan od strašnih strupov hujskanja in demagogije, ki mu jih vbrizgavajo njegovi samozvani zdravniki-voditelji samo zato, da bi ta dobri, toda tako lahkoverni narod ne prišel do spoznanja in se ne bi zavedel, da predstavlja on s svojimi življenjskimi interesi le krinko, za katero se skrivajo osebne in najbolj umazane politične in gospodarske ambicije in špekulacije.

Mir ljudem na zemlji! Tako so peli polnočni zvonovi, tako je odmevalo v božični noči po vseh božjih hramih, tako so se pozdravljali medsebojno iskreno in prijateljsko vsi oni, ki so dobre volje. Besede so izvenele, božični dnevi so minuli, pa je zopet vse kot je bilo! Mir je izginil proti nebeskim višavam ter napravil med nami, Jugosloveni, prostor nemiru, neslogi, medsebojnemu pobijanju in sovraštvu, ki nam je očitno že prešlo v meso in kri. Ne po krivdi naroda, pač pa po krivdi onih, ki vodijo in predstavlja ta narod in ga zavajajo v medsebojne borbe, mesto da bi ga navajali k slogi in medsebojni ljubezni ter mu dopovedovali, da si more le kot enota izvojevati svojim sposobnostim odgovarjajoče mesto pod božjim solncem, da si more le kot nerazdeljena in nedeljiva celota priboriti človeka vreden obstoj za sebe in svoje potomce. Po krivdi teh smo praznovali letos mesto skupnega jugoslovenskega božiča posebne slovenske, hrvatske in srbske božiče in smo še v teh svetih dneh Kristusovega rojstva in njegove vse objemajoče ljubezni poudarjali to, kar nas loči. Kako dolgo naj se še vrši ta strašna igra, kako dolgo se bo še nadaljevalo to samomorilsko početje mladih otrok, ki se igrajo s slovenskimi, hrvatskimi in srbskimi vžigalicami, dokler ne zapalijo svojega jugoslovenskega krova. Če se zruši ta, bodo pokopani pod njim vsi trije otroci z vsemi svojimi tradicijami in osobinami, z vso svojo slavno preteklostjo in z vsemi svojimi silnimi pogledi v bodočnost.

Obkroženi od sovražnikov in živeči sredi plamenov svetovnega nemira in svetovnih dogodkov si dovoljujemo igrati še otroški vrtec.

krepki roki, bolgarska in jugoslovenska, ne bosta razklenili nikoli več. Prijateljska in zvesta Bolgarija ob naši strani — to znači za nas mnogo več kot prijateljstvo te ali one izmed zapadnih velesil. Zato naj bo sedanji sporazum le pričetek novega, res prijateljskega sodelovanja in sožitja, ki naj stori iz obeh sorodnih držav ono kompaktno celoto, ki si jo je predstavljal veliki vojak, veliki državnik in vsled tega tudi veliki pobornik jugoslovenske misli, blagopokojni Kralj Aleksander. Njegova zamisel dozoreva danes s tem sporazumom, Njegova jugoslovenska miselnost naj vodi vse naše državnike v njih poslovanju z Bolgarijo. I. C.

V novem letu

v katerem se predava le še o predmetu, ali smo vsak zase narod ali pa smo deli enotnega, jugoslovenskega naroda, otroški vrtec, v katerem se ubija otrokom v glave nauk, da je boljše živeti ločeno kot skupno, da je boljše srbovati, Hrvatiti in slovenčiti pred vsem svetom, kot pa ostati to, kar smo ter predstaviti svetu res krepko jugoslovensko enoto. Izpod Triglava izvira Sava, gre preko lepe naše slovenske pokrajine, preide na hrvatska polja ter se utopi slednjič v mogočni Donavi. Isto velja za Dravo, isto velja za pritoke teh dveh rek, ki prenehajo biti Kolpa, Una, Vrbas, Bosna, Drina in Kolubara, postanejo Sava, z njo vred pa Donava pod zidovi naše prestolice. Pa kljub temu še vedno teče in bo tekla Sava, tečejo in bodo tekle druge naše reke, nobena izmed njih še ni in ne bo usahnila, čeprav se utapljaajo dan za dnem in noč za nočjo v valovih mogočne Donave in izgubljajo s tem trenutkom svojo samostojnost in svoje ime. Samostojno in vsaka zase si krčijo svojo pot in razlivajo svoje vodovje na svojih področjih. Kot tisočletja prej, bodo še nadaljna tisočletja obstojale te naše reke vsaka zase, kot doslej, bodo tudi v bodoče vršile poleg tega svojega pokrajinskega posla drugi, glavni posel: dovajale bodo svoje vode v strugo mogočne Donave, pod njenim imenom bodo nastopale kot ogromna in impozantna enota od Beograda dalje in predstavljal kot neolčljiva celota največji naš veletok, jugoslovensko Donavo. Ali ne leži v tem vzor pravega jugoslovenstva, onega jugoslovenstva, kot so si ga zamišljali najboljši Srbi, Hrvati in Slovenci že pred stoletji, jugoslovenstva, ki je živelo v sreih sto- in stotisočev junakov, padlih v borbah za našo svobodo in naše ujedinjenje, jugoslovenstva, ki je privedlo naše vojne dobrovoljce v vrste srbske armade, jugoslovenstva, kot ga je čutil in izražal Kralj Mučenik in mu dal zunanega izraza v manifestu od 6. januarja 1929 in v ustavi od 3. septembra 1931, predvsem pa v preimenovanju naše države in poklonitvi jugoslovenskih zastav našim polkom, jugoslovenstva, kot smo si ga zamišljali vedno in si ga zamišljamo tudi danes, mi, jugoslovenski nacionalisti.

Slovenci, Srbi in Hrvatje smo deli enotnega jugoslovenskega naroda, smo dotoki, po katerih naj doteka vse, kar morejo Slovenci, Srbi in Hrvatje dati najboljšega, v skupno jugoslovensko telo, ki bo tem jačje, čim obilnejši in zdravejši bodo ti dotoki, pa bi moralo poginiti, če bi prenehal le eden izmed njih. Inkarnacija vsega najboljšega, kar premoremo Slovenci, Srbi in Hrvatje, uresničenje vseh najvišjih idealov nas treh, to je Jugoslavija, kaj drugega niti biti ne more. Če pa je to, potem so ji potrebni vsi trije dotoki in ni nikogar, ki bi se drnil le pomisliti na to, da bi zajezil enega izmed njih in ga usmeril drugam. Samostojni na svojem teritorial-

nem področju služijo in morajo služiti vendarle samo zbiranju najboljših sil in dovanjanju teh sil telesu Jugoslavije in jugoslovenskega naroda.

Prav gotovo še ni bilo resnega, svoje ideje in jugoslovenskega bistva zavedajočega se Jugoslovena, ki bi bil samo pomislil kdaj na možnost ukinitja enega izmed teh treh dotokov, ker je pač nemogoče razširiti Donavo do Triglava in izbrisati Savo iz njene struge. In v tem tiči unitarizem resničnih jugoslovenskih nacionalistov, v tem vidimo mi, jugoslovenski nacionalisti, integralno jugoslovenstvo. To je jugoslovenstvo, ki ne uničuje in ne zatira niti najmanjšega svojega sestavnega dela, marveč čuva vsakega izmed njih, da se razvija in krepi, ker postane le s tem sposoben, da oddaja jugoslovenski skupnosti to, kar mora dobiti ona od vsakega svojega sestavnega dela, če naj sploh obstoja.

Ali so potem ti deli samostojni narodi ali pa le sestavne enotne jugoslovenskega naroda? Kaj nas to briga! Naj se menijo o tem ačeni gospodje za zelenimi mizami, ker smo prepričani, da se ne bodo zmenili nikdar, oziroma se bodo menili tako dolgo, da bo jugoslovenska aktualnost že davno prerasla njih modre glave in one, ki jim zadajajo toliko brig s tako bedastimi vprašanji. Nam, nacionalistom, je to vprašanje postranskega pomena, gre nam samo za pravo jugoslovenstvo, ki ne negira Slovencev, marveč jih vzdržuje ter jim zagotavlja edino možnost nadaljnega samostojnega izživljanja. Vseled tega tudi mirno lahko napišemo, da so med nami, slovenskimi jugoslovenskimi nacionalisti, vsi res dobri in zavedni Slovenci in da so v naših vrstah zlasti vsi oni Slovenci, ki so že pred vojno in tekom vojne s trpljenjem in žrtvami dokazali, da so dobri in samozavestni Slovenci.

Naj bi se torej vsaj v letu 1938, uresničila božična poslanica: Mir ljudem na zemlji. Uresničila naj bi se med nami, da bi se enkrat prav vsi zavedali, da je jugoslovenstvo edina možnost samostojnega izživljanja srbstva, hrvatstva in slovenstva, da jugoslovenstvo te tri svoje življenjske sestavne dele nujno potrebuje, kajti le iz njih črpa svoje lastne življenjske sokove. In da bi se zavedali tega v prvi vrsti oni, ki stoje na čelu Srbov, Slovencev in Hrvatov, kajti tudi oni bodo poginili in utonili v tujem morju, če jih ne bo več čuvala jugoslovenska vojska na jugoslovenskih mejah.

Krepiti to jugoslovensko vojsko, dovajati ji ponosne Srbe, Hrvate in Slovence v njene jugoslovenske vrste, da se bodo borili v obrambi jugoslovenskih mej ramo ob rami pod skupno jugoslovensko zastavo in skupnim jugoslovenskim poveljstvom, pa naj gre potem za ta ali drugi košček naše zemlje, to mora biti v teh težkih časih prva naša dolžnost. Čim boljše jo bomo izvrševali, tem boljše bomo koristili tudi slovenstvu, srbstvu in hrvatstvu. I. C.

Nova nevarnost za naše Kočevje!

Razmere na kočevskem otoku in v Kočevju samem so take, da bi morali vsaj polovico vsake številke našega lista porabiti za objavo naravnost obupnih dopisov, ki jih prejemo od naših, slovenskih ljudi. S ponosom lahko rečemo, da se obračajo na nas najboljši nacionalisti neglede na svojo strankarsko in stanovsko pripadnost, ker nam pač priznavajo, da smo bili v vprašanju naših kočevskih Nemcev vedno dosledni in brezkompromisni. To tudi napram vidnim in vplivnim osebam — tzv. voditeljem kočevskih Slovencev, ker nismo in ne bomo nikdar priznali nikomur pravice, da se v teh razmerah radi partizanskih ali osebnih interesov veže z Nemci. Pri tem nam je bilo in bo ime partije in osebe vedno stranskega pomena. Kdor greši v nacionalnem oziru, pa naj se potem prišteva k jugoslovenskim nacionalistom ali pa k Samoslovencem, tega je treba razkrinkati in ožigosati javno. Žal se ostalo naše časopisje, zlasti dnevno, vse premalo zanima za kočevske razmere. Igra pač veliko vlogo vsakokratna politična špekulacija, poleg tega pa prihaja v poštev tudi obzir na tamošnje naročnike.

Kakšno je gospodarsko stanje slovenskih »hlapecev« med nemškimi »gospodi«, tega ni treba opisovati, to ve vsak, komur ni na sreč-

samo politika ali pa samo časopisna borba za usodo »slovenskega naroda«.

Sedaj se spleta za naše Slovence nov bič. Dnevnik so pred kratkim poročali o kazenski razpravi, ki se je vršila pri okrožnem sodišču v Novem mestu proti Horaku, lastniku ali ravnatelju tekstilne tovarne v Kočevju. Ne bomo se vtikali v spor med njim in Češko industrijalno banko v Pragi, hočemo le ugotoviti, da pričakujejo vodilni kočevski Nemci, da bo šla tovarna tekom julija 1937 na javno dražbo in da se bo dala z vsem inventarjem dobiti za kakih 5 milijonov dinarjev, čeprav znaša njena investicijska vrednost najmanj 15 milijonov dinarjev!

Na to dražbo se že danes pripravljajo kočevski Nemci in iščejo primerne interesente. Iz njihovih ust samih smo zvedeli, da so ga našli — tako vsaj pravijo — v osebi Ivana Hutterja, lastnika tekstilne industrije v Mariboru, ki je doma iz Gorenje brige (Ober-tiefenbach) in Kočevskem in je seveda Nemec. Kakšne bodo posledice za naš slovenski živelj, če se posreči ta načrt?

Tovarna Tekstilana, ki spada v interesno sfero Zadrudne gospodarske banke v Ljubljani, ima med delavci več kot eno tretjino Nemcev. Sedanja Horakova tovarna zaposli lahko

Konec na 2. strani spodaj.

Nekaj o resnici in morali

Pod tem naslovom se bavi s poslednje številko našega lista visokorodni SLOVENEČ, ki se postavlja zlasti v današnjih časih na vzvišeno stališče vsemogočnega razsodnika. Samo on ima prav, gorje vsakemu, ki se mu zameri. Očita nam, da smo infantilni, kar bi se po naše reklo nezreli, otročji in nesposobni, da bi mogli zavzeti svoje lastno stališče.

Dobro, ta očitek se že prenese, dokler nam ne more napraviti nihče očitka perversnosti, pa naj se razume potem perversnost kot izprijenost in pokvarjenost (glej Slovarček) ali pa tako, kot razlaga pojem perversnosti sedaj Slovevec, ki pravi, da je perversno ono, kar nasprotuje zdravni pameti in normalnemu čustvovanju ali, po domače, kar »narobe na glavni stojici«.

Oni, ki je infantilni, ima še vedno upanje, da dozori in postane resen, sam sebe poznavajoč in svoje misli in odločitve samostojno urejujoč človek. Kdor pa je perversen, pa naj bo potem izprijen ali pa stoječ narobe na glavi, temu ni več pomoči. Da pa stoji Slovevec »narobe na glavni« in da mu je to že prešlo v meso in kri, o tem pač ne bo treba razpravljati.

Da smo fašisti, nekdanji Orjunci, pristaši unitaristične ideologije in jugoslovenske centralistične žlobudre, s tem pa seveda nasprotiki čiste slovensčine naših mater in očetov ter slovenske narodne zastave, da je naša pamet borna in hodi vsled tega v framazonske apoteke po stare recepte, da zastopamo fašistično moralno živalskih instinktov in imperijalizma ter teptanja človeških načel in naposed, da smo se spustili v borbo proti slovenskemu klerikalizmu le iz obupa nad naglo fikvacijsko JNS, kateri naš list od nekdanj služki kot skrajno desno krilo — na vse te cvetke nam tako dragega Slovenca ne odgovarjamo. Dovolj je, če jih tu samo ponovimo, kajti s tem je najbolje dokazano, da stoji Slovevec v resnici »narobe na glavni«.

Kaj pa je spravilo Slovenca do tega, da je naklonil tudi nam enkrat svojo pozornost, nas počastil z vsemi svojimi gori ponatisnjanimi častnimi pridevki ter nas označil poleg tega še kot mlade, ki imajo še upanje na dozoretnje in zresnjenje? Očividno predvsem naše popolnoma dostojno, na cerkvene kneze in dostojanstvenike naslovljeno vprašanje, ali smatrajo oni poleg drugih tudi Slovenca kot predstavnika onega katoliškega tiska, ki bi ga morali po nalogu svojih cerkvenih poglavarjev čitati in podpirati vsi katoliki brez izjeme. Slovevec nam že v naprej najavlja, da na to vprašanje ne homo dobili odgovora, češ: »Naši škofje vendar ne bodo hodili v fašistični glavni stan po odgovor na vprašanje, kaj je katoliško in kaj ni.« Dvomimo, da bi bili slovenski škofje pooblastili Slovenca, naj natisne v njihovem imenu to izjavo, to pa iz enostavnega razloga, ker cenimo škofo tudi kot jugoslovenski nacijonalisti tako visoko, da jih vse smatramo sposobne odgovarjati v tonu, ki je vse prej kot v duhu osnovnih resnic katoliške cerkve. Zato stavljamo sedaj na naše škofo vprašanje, ali se strinjajo s takim načinom odgovarjanja po glasilu, ki ga izdaja Katoliško tiskovno društvo in ki tiska Jugoslovenska, prej Katoliška tiskarna. Povedo naj nam tudi, ali nastopa Slovevec kot njihovo oficijelno glasilo in je torej upravičen dati odgovore in nauke v njihovem imenu!

Pri tem naj naših škofov prav nič ne moti dejstvo, da smo po mnenju Slovenca ravno mi Pohodovci »fašistični glavni stan«. Niti

Nadaljevanje s 1. strani.

pri polnem obratu preko 700 ljudi. Ne bomo delali krivice niti g. Hutterju niti njegovim, nam dobro znanim prijateljem iz Kočevja, če ugotovimo, da bodo nastavljeni v sedanji Horakovi tovarni predvsem Nemci, če se ta načrt posreči.

Danes itak že slabotna slovenska večina v mestu Kočevju se bo spremenila v manjšino, dotok novih nemških delavcev bo poučil naše slovenske voditelje vseh barv, da bodo znali Nemci drugače izrabljati tako nastalo svojo večino kot so to delali doslej oni s slovensko večino. Sicer pa, kaj za to, saj so naši kočevski Nemci lojalni, so tudi člani Sokola, Jadranske straže in morda še raznih drugih jugoslovenskih organizacij, pa jih je treba vsled tega podpirati na vse mogoče načine, da bo imel rajhovski Verein für die Unterstützung des Auslandsdeutschtums lažje delo in manjše izdatke!

Ne objavljam tega iz želje po kakih senzacijah, marveč zato, da opozorimo vse naše merodajne činitele, politične in gospodarske, naj zastavijo pravočasno svoje sile in preprečijo izvršitev tega načrta. Imeli bomo zadevo v stalni evidenci, še večkrat bomo opozarjali na to novo nevarnost, ki grozi Slovencem v Kočevju in okolici. Nihče se ne bo mogel izgovarjati, da mu stvar ni bila znana, nihče ne bo mogel valiti krivde na druge rame, vsi brez izjeme bodo nosili odgovornost. Danes je še čas, da se načrt prepreči, naši merodajni činitelji imajo gotovo možnost stopiti v stike s Češko industrialno banko v Pragi ter doseči, da tovarna ne pride v nemške roke, če že mora biti prodana. To je naše prvo opozorilo!

Slovevec jim ne bo mogel tega zameriti, saj je tako navdušen za fašizem, da proglašča afriške črnce za »nečloveške« in piše z ogromno naslado, koliko najvernejših španskih katolikov so že postrelili v svoji gotovo silno človečanski borbi za zmago generala Franca in vseh onih, katerim služi ta španski magnat le kot slepo orodje. Pa pustimo Španijo! Bliznja Italija nudi dovolj aktualnih primerov, kako zahajajo visoki cerkveni dostojanstveniki v fašistični glavni stan, kako se navdušujejo nad fašizmom in njegovimi idejami, katerih glavno tvori ideja totalitarnosti države ...

Kar pa se tiče fašistične »moralne živalskih instinktov ter teptanja človeških načel«, si moramo pridržati odgovor Slovevcu za kasneje. Ker smo mladi, imamo dober spomin, poleg tega pa ne bo treba niti več posebno dolgo čakati na možnost, da bomo dali Slovevcu iskren odgovor potem tiska tudi v tem oziru.

Slovevec nam bo moral priznati, da smo bili vedno rezervirani in vsled tega tudi ni imel mnogo prilike izlivati na nas svojo »žlobudro«. Priznati nam bo tudi moral, da smo ohranili svojo ravno črto in da je napravil on tekom zadnjih pet let, odkar naš list izhaja, toliko preobratov in straskokov, da bi nas bili vsi naši naročniki in čitaleci že davno zapustili, če bi jim bili mi postregli le z enim odstotkom takih postavljanj samega sebe »narobe na glavni«. Da pa nismo mogli molčati na besede o perversni ideologiji, to bo moral uvideti tudi Slovevec.

Vsak ima gotove svetinje, katerih si ne pusti blatiiti od nikogar in ni kulturni in moralni oni, ki se spravlja na take svetinje, pa naj se mu zde v njegovi domišljavosti in vzvišenosti še tako smešne. Za nas, jugoslovenske nacijonaliste, predstavlja tako svetinjo naša jugoslovenska miselnost, na katero smo ponosni in kateri smo slepo vdani tem lažje, ker so isto

miselnost zastopali na eni strani duševni veliki, kot jih »Slovevec« v vsem svojem doseganju življenju nikdar ni imel v svojem krogu, na drugi strani pa tudi ljudje, ki so zelo blizu »Slovevcu«, jih »Slovevec« še danes kuje v nebesa, pa so kljub temu njih imena na raznih odločilnih listinah, ki izražajo našo jugoslovensko miselnost. Ali naj začnemo ponatiskovati te listine in imena njihovih podpisnikov? In kdo je vreden več: ali mi, ki smo vztrajali na svojem stališču in nismo menjali svojih nazorov kot perila ali pa oni drugi, ki so imeli v bližini vedno na razpolago nekaj posod z barvami, da so si lahko prepleškali svoja površja z barvami, ki so bile ravno v modi. »Slovevec« nas razume, njegova stvar je, ali želi podrobno razpravljanje o tem vprašanju ali ne. Mi smo pripravljani, seveda naj pusti »Slovevec« pri tem katoliško cerkev v miru in naj se ne predstavlja kot njenega monopoliziranega trobentača.

Kar se pa tiče JNS, radi pustimo »Slovevcu« veseliti, ko nas imenuje skrajno desno krilo JNS. Samostojni smo bili, samostojni ostanemo, kadar bo JNS pljuvala na naše svetinje, pa bomo obračunavali tudi z njo. Ker pa nismo političen list, nas politične stranke ne brigajo, dokler ne greše proti osnovnim načelom jugoslovenskega unitarizma, čigar zvesti pristaši in poborniki ostanemo, čeprav govorimo in pišemo vsaj tako lepo in čisto slovensčino naših mater in očetov kot »Slovevec« in čeprav istovetijo »Slovevcu« in njemu podobno dosledno unitarizem s centralizmom. To storimo tem lažje, ker prisega tudi »Slovevec« na program JRZ, ki vsebuje n. pr. tudi točko, da ima narodno in državno edinstvo namen, da se Južni Slovani na ozemlju naše države obzirno in spoštljivo, počasi in brez bolečin stopo v en narod Jugoslovenov. Res ne vemo, čemu se potem zaganja »Slovevec« v nas, ki nismo še nikdar in nikjer postavili te smernice, pa naj »Slovevec« še tako brska po vseh naših doseganjih številkah! Zdravo jugoslovenski Slovevec — branilec slovenske narodne zastave!

PO NAŠI ZEMLJI

Zanimiv proces

Kot je že znano, je bil izvršen v noči od 31. I. na 1. II. 1936 v prostore prosvetnega oddelka banske uprave v Ljubljani vlom. Storilec je očividno iz političnih nagibov odnesel iz sobe banovinskega šolskega nadzornika Štruklja razne listine in dopise, tako n. pr. korespondenco tujih, JNS in Ljubljani in tega pisma učiteljev in učencev, ki so bili v zvezi s katoliško cerkvjo in katoliškimi učitelji. Vlom je vzbudil veliko pozornost ter so napele preiskovalne oblasti vse svoje sile, da bi zagrabile storileca in dobile nazaj odnešeni material.

Sum se je osredotočil slednjič na g. Prosenca Radovana, ki je bil svoj čas referent v Ministrstvu prosvete, takrat pa že dodeljen eni izmed ljubljanskih gimnazij. Sledila je njegova aretacija, aretirana je bila tudi njegova žena. Dočim je bila poslednja že po 14 dneh izpuščena iz preiskovalnega zapora, je predsedel Prosenec v zaporu polnih 41 dni. Državno tožilstvo je vložilo nato proti njemu obtožnico; dne 20. januarja 1937 se je vršila glavna razprava, ki je kazala že na zunaj ono veliko zanimanje, katero je ta slučaj povzročil. Po temeljitnem razpravljanju je bil Prosenec oproščen, ker je vse kazensko postopanje ugotovilo, da sploh ne more priti v poštev kot storilec in da je bil sum proti njemu popolnoma neutemeljen. Toliko v vednost vsem onim, ki so se za zadevo zanimali.

Kaj pravite?

Naš sestavek v zadnjem »Pohodu« o katoliškem tisku je zadel v živo. Način, ki si ga je izbral »Slovevec« — ki pravi, da je na čelu slovenskega katoliškega tiska — da nam odgovori, jasno dokazuje, da se njegovi šefi dobro zavedajo, da ni vse zlato kar se sveti in ni vse katoliško, kar o sebi trdi. Veseli nas le, da je »Slovevec« jasno povedal, da pripada katoliškemu tisku, ki mu pripada tudi list »Gorenjec« v Kranju, kateri pravi o širjenju »dobrega« tiska sledeče:

»Akcija za širjenje dobrega čtiva ni političnega značaja, marveč je strogo verski pokret, tako kot je n. pr. verski pokret delo za krščansko vzgojo naših družin ali skrb za verske šole. Zavedati se moramo namreč, da cerkev sme in mora uporabiti vsa dovoljena in poštena sredstva, da bo uspešno nadaljevala poslanstvo svojega učenika in ustanovitelja.«

Učenik se je zavedal, ko je sv. Petru izročal poslanstvo božje na zemlji, s kakšnimi težkimi se bo borila Sveta Cerkev. O tem priča dejstvo, da je Bog že mnogo popreje izročil Mojzesu svojih 10 zapovedi, od katerih se ena glasi tudi: »Ne lažiš. Vse Kristusovo življenje je prepleteno z dogodki, ki kažejo z gledno samozatajevanje brez primer. Skušnjava, v katere je hudič postavil Jezusa so bile velike,

O slovenskih imenih v naših časopisih

Ljudje, ki se stavijo v domišljavo pozno, češ, da so branitelji in čuvarji slovensčine in slovenstva, prav radi sami kažejo, koliko jim je do one pravilnosti jezika, ki se kaže v rabi lastnih imen. Opozorili smo že zadnjič, kako mrevarijo naši časnikarji slovenska lastna imena. Kakor da so jim vsi slovanski jeziki — španska vas. Prvenstvo v tej tekmi, kako bi čimbolj kvarili slovenska imena nosi »Slovevec«, ta veliki borec za — slovenstvo.

Ko je bila konferenca v Bratislavi, je tja poslal poročevalca, ki gotovo ni imel pojma o slovaščini, o kateri »Slovevec« tako rad trdi, da ima toliko sorodnosti s slovensčino. Ali pa je v »Slovevcu« redakciji neznanje slovenskih jezikov tako splošno. Sicer bi ne bilo mogoče, da smo ravno v »Slovevcu« čitali take spake. Novi Jamky — znana obmejna postaja — je bila v »Slovevcu« tiskana tako, da se sploh ni dalo dognati, kje je kraj s tako popačenim imenom. Še bolj žaljivo za Slovake pa je, da slovenski list, ki celo rad poudarja nekako našo sorodnost s Slovaki, piše n. pr. »iz Ružomberoka«. Človek bi mislil, da je to kako madžarsko ime, pa je isto kot naš Raženberk, Žužemberk, itd. Seveda, če je v 1. sklonu Ružomberok — saj to je gospodi okoli »Slovevcu« prav dobro znan kraj, ker v njem vlada pater Hlinka — se 2. sklon ne glasi: Ružomberoka, ampak Ružomberka. »Slovevec« pa je dosledno sklanjal vsa slovaška imena na -ok tako, da je pokazal, da nima niti pojma o slovaščini. Gotovo pa bi protestiral, če bi kdo tako mrevaril slovenska imena na -ek, ali -ec. Saj ob takih prilikah je treba paziti, da ne žalimo slovenskih sosedov in zaveznikov s svojim — gorostanim neznanjem — obenem pa grešimo proti slovensčini, če ne znamo rabiti pravih oblik »tujih« slovenskih imen. Vemo, da se greši tudi drugod, da n. pr. tudi v čeških listih čitate o slikah slikarja Bukovaca (nam. Bukovca), a to so žalostne izjeme. Znano je, da se je celo zaradi imena Maček morala razviti pri Hrvatih cela »vojska« (tako zahteva »Slovevec«), ker ga niso znali — sklanjati. Končno se je profesor Šurmin spomnil, da je slovenski Maček hrvatski Mačak. Če bi se pisal Mačak, bi vsak vedel, da je 2. sklon Mačka: torej izjava dr. Mačka in ne Mačeka ... Ampak Bog ve, če bi ga morda potem pri nas ne sklanjali: Mačeka. Na trditve prof. Šurmina pa so odgovorili drugi, da Maček ni isto kot Mačak, in če bi imel Maček res v 2. sklonu Mačka, ne velja to isto za slovensko, oziroma kajkavsko obliko: Maček, češ, da ima Maček v 2. sklonu Mačka in da je to edino pravilno. Torej isto kot pri nas, ki si nismo bili na jasnem glede Slovska. Če torej sami Hrvati ne znajo sklanjati ime svojega vodje, ker izhaja iz sosednjega narečja, kaj naj storimo z drugimi slovanskimi imeni. Zato čitamo tudi o izjavah dr. Korošeca. Res velik napredek 100 let po ilirskem pokretu, ker pojmemo: Hej Slovenci! in Bog i Hrvati — pa še tega ne znamo.

Nove grupacije?

V zadnjem času se pridno porajajo novi časopisi. Zgled je dala mariborska »Neodvisnost« z velikim, ameriškim formatom, z ambicioznimi uredniki, ki so očividno poskušali napraviti okoli časopisa, ki doslej prav za prav še ni jasno pokazal svoje prave barve, grupacijo ljudi. Kaj naj bi s temi ljudmi počeli, to vedi Bog. Mogoče se pripravljajo na bližajoče se občinske volitve, ki se bodo vršile enkrat spomladi, kot je to zatrdil minister Cvetković. Mogoče imajo pa še višje namene.

Tudi v Ljubljani se je porodil nov časopis. Pokrenili so ga Juvan, dr. Bohinjec, dr. Alujevič in druge že znane osebe, ki pripadajo tej skupini, ki je svoječasno živo sodelovala v JNS, pa se je pozneje prepričala, da ji na čim dela v tej politični stranki ne odgovarja več. »Nova pravda« ima predvsem narodno-socialen značaj, ki ga njeni lastniki ob vsaki priliki tudi sicer poudarjajo.

V Ljubljani pa se snuje, oziroma je že trdnost na nogah še druga skupina ljudi, ki pripadajo trenutno združeni opoziciji in smatrajo za svojega šefa najstarejšega starčka iz te opozicije, bivšega voditelja radikalov, g. Aco Stanojeviča. V Ljubljani je njen zastopnik predvsem g. dr. Puc, bivši ljubljanski župan, ki se je menda odrekel po zadnjem govoru sedanjega ljubljanskega župana g. dr. Adlešiča vsakim ambicijam na ljubljansko županovnanje in na kandidaturu pri predstoječih volitvah v mestno občino. Kot čujemo, bo ta njegova umik na polje popolnoma idealističnega in neambicioznega uveljavljanja v naši javnosti, ki ga moremo samo iskreno pozdraviti, nekako nakazan že v eni prvih številčk časopisa »Slovenska beseda«, ki izide prvič te dni.

Zakaj je ta skupina osnovala konzorcij pod nazivom »Slovenska beseda«, to bomo zvedeli šele iz časopisa, zdi se nam pa, da bodo konjunkturično stran tega naziva vendarle zamolčali.

Tako smo torej v in pred snovanjem novih grupacij, katerih bodočnost se zaenkrat še ne da prerokovati, lahko pa se predvideva. Upamo, da nam že bližnja bodočnost prinese v teh zadevah nekoliko jasnosti.

Dobrote amnestije

Kot skoraj vsako leto, je bila izdana tudi letos amnestija, ki se nanaša tudi na kazniva dejanja po zakonu o tisku, vsebuje torej tudi žaljive časti, iznešene v tisku. Interesantna bi bila statistika, kateremu tisku je pri nas amnestija prišla v prvi vrsti v dobro. Če bo treba, bomo to statistiko priobčili. Za sedaj le ugotavljamo, da je bilo v dobi med zadnjo amnestijo od 1. XII. 1935 in sedanjo amnestijo vloženih proti tzv. »katoliškemu« tisku preko 20 tožb radi žaljenj in obrekovanj in da prvači v tem oziru »Slovenec«.

Pri Tomu Zupanu

Pred kratkim sem napravil obisk pri mons. T. Zupanu na Okroglem, pri katerem sem se skoro celo uro zamudil. Živahen starček 97 let, ki me je takoj spoznal ter me pokaral, da se že dolgo nisva videla. Opravičuje se nato, da mu je žal, da ga nisem zadnjič zbudil, ko sem bil pri njem na obisku ter ga le pisмено pozdravil v njegovi »spominski knjigi«. Izpraševal me je, kaj je kaj novega, zlasti, kaj je novega na literarnem polju, kaj so najvažnejši dogodki, kako napreduje Kranj, kako Ljubljana itd. Izpraševanja ni bilo konca. Pa tudi za moje rodbinske razmere se je zanimal. Ko ga pa vprašam o njegovih osebnih občutkih, pa pravi: »Že dobro, malo manj jem, zato pa mi dobro lahko vino izredno diši.« ter hoče od mene izvedeti, zakaj ta preobrat v njegovem življenju: »Prej sem rad jedel in le malo pil, skoro nič, večinoma le mleko in čaj.« Odmil sem mu, da pač zato, ker je vino zanj sedaj lažje prebavljivo in ker je zima, da telo zahteva primerne toplote. Vino deloma nadomešča trdo prehrano, če je le dovolj sladko. »Veste,« pravi dalje, »pa vsak dan moram malo se šetati«. Pohvalim to njegovo gibanje in kretanje, ker s tem pride kri v primeren obtok in je izmenjava snovi lažja. Pa prihajala je noč in moral sem se s hčerjo od sivolasega, še vedno duhovitega ter veselega starčka posloviti s trdno obljubo, da ga čimprej zopet obiščem.

—M.

Med dvema ognjema

Članek pod gornjim naslovom je zbudil v vrstah naših članov - privatnih nameščencev precej zanimanja in smo prejeli nekaj pri- zvalnih dopisov, katere radi pomanjkanja prostora ne moremo trenutno priobčiti, bomo pa to storili pozneje.

Prav posebno pozornost je članek zbudil v onih podjetjih, ki so v članku ožigosana, t. j. pri podjetjih tujega židovskega kapitala, pri podjetjih enodnevnicah. Pri teh so nameščenci še prav posebno prizadeti, ker večinoma taka podjetja, ko si nabere polne žepe, nena- doma prenehajo in ostane nameščenstvo lepo na cesti. S tem se stvarja brezposelni duševni proletarijat, ki je žal v mnogih slučajih najboljši material za torišče komunistične propagande.

Pri nas v Dravski banovini imamo celo vrsto takih podjetij, katere bi bilo treba javno razgaliti, da bo javnost in oblast videla škod- ljivce na našem narodnem gospodarskem te- lesu.

V bodoče bomo na tem mestu priobčili še druge probleme, ki globoko posegajo v živ- ljenje našega privatnega nameščenstva.

Uredništvo.

Novo štetje

Ves normalni svet šteje leta od Kristusove- ga rojstva dalje, Italijani od pohoda na Rim, slovenski levčarji pa od leta 1551. dalje. Pa to je za enkrat le pomota, kajti kmalu bo ves kulturni svet štel leta od tedaj dalje, ko je pričel izhajati list 1551. Tako si vsaj domiš- ljajo ti fantje, ki so za enkrat sicer še čisto pridni.

Napravite konec!

Ze dalj časa se pojavljajo po naših časo- pisih inserati nekega biroja iz Celja, ki na- pravljajo vtis, kot bi se v tem biroju kovala sreča ubogim ljudskim množicam. Poslati mu morate nekaj rokopisa, podatke o rojstvu in, kar je najvažnejše, Din 30.—, pa boste do- bili znanstveno analizo svojega življenja. Ne osporavamo grafologiji nek pomen, posebno če se bavijo z njo ljudje, ki imajo za to tudi drugo podlago. Toda v našem času reklamir- ati astrologijo, ki je pred več stoletji spravi- la v obup tisoče ljudi in ki je čisto navadna goljufija, to je tatvina denarja tistim ljudem, ki ga imajo najmanj, pa hočejo v svojem obu- pu poskusiti še to poslednjo rešitev.

Pozivamo policijo in državno pravdnitstvo, naj vse take pojave zatre!

Zagrebski „Obzor“

tudi včasih zapiše resnico. Tako je opre- delil ljubljansko »Slovenijo«, da podpira po- litiko JRZ. Seveda se zaradi tega »Slovenija« grozno ujeda, kajti politika JRZ je »zvanično« jugoslovenska in Bog ne daj, da bi »Sloveni- ja« tako politiko podpirala. Res pa je, da »Slovenija« podpira slovensko krilo JRZ, no- če pa priznati, da je samo privesek »Sloveni- ca«, »Domoljuba« in drugih katoliških časo- pisov.

Še beseda o „Gorenjcu“

Pred časom je »Gorenjec« objavil celo uvodni članek pod naslovom »Kulturno edin- stvo«, ki se je nanašal na dejstvo, da je neki odlični zagovornik »jugoslovenskega« kultur- nega edinstva izrekel pred tedni besede v Kra- nju: »Slovenstva ni bilo, ga ni in ga ne bo.« To je bil seveda ravnatelj nekega zavoda, ki je bil prisiljen v to zaradi neumestnega go- vora kateheta ob Slomškovi proslavi, ko je slavil Slomška kot soborca s Prešernom proti onemu nesrečnemu pokretu na Slovenskem (Ilirizmu, ki so ga vse šole lani proslavile) in nato proslavljal samoslovenstvo (ne sloven- stvo!) kot edino zveličavno idejo.

Ravnatelj tega zavoda je dne 9. oktobra p. l. proslavljal jugoslovensko idejo kot rešilno idejo za vsakega dobrega Slovenca, Hrvat in Srba ter jo primerjal s pušljcem za klobu- kom slovenskega fanta, pušljcem v nedrih slo- venskega dekleta. Poudaril je tedaj, da samo- slovenstva, zlasti če se samo poudarja, ga ni in ga ne bo, ker ga biti ne more, dokler se ne bodo vsi Slovenci podali v pragozd. Noben narod ne more iz samega sebe rasti, vsakdo se okorišča s pridobitvami drugih. Le glejmo v naše izložbe celo v svobodni Jugoslaviji, koliko je tujega, raznovrstnega blaga nakopi- čenega (knjige, listi itd.), le pogledimo o Bo-

žiču na Kongresni trg, kjer je nakopičenih božičnih dreves, pogledimo našo narodno nošo (avbo) itd., vse same tuje šege in blago. Da, zares je bajka samoslovenstvo, zlasti še za one realiste, ki hočejo stvarno gledati, kaj je in nočejo nič slišati o tem, kako bi naj bilo. Mi nacionalisti pa smo idealisti, dobro vidi- mo, kar je in iz tega dejstva poskušamo ustvari- ti ideal, kako bi naj bilo in kako bi se lahko temu idealu približevali, če hočemo svoj na- rod čim dalje ohraniti. Nisem pristaš kakšne umetne, ali celo nasilne asimilacije, ampak vem pa, da bo čas izvršil asimilacijo itak sam od sebe. Zaradi tega ne pišem v Zagreb ali pa v Beograd v cirilici in srbohrvatski, marveč pišem slovenski in še nikdar nisem pisal dru- gače. Pač pa poznam ljudi, ki so vneti pri- staši samoslovenstva, pa pišejo v Beograd sr- bohrvatski in v cirilici. Čemu se vprašamo, zakaj niso dosledni? So pač ljudje z dvema obrazoma, z enim doma, z drugim v Beogru- du. Čutim se že Jugoslovenca, če s Srbom, s Hrvatom sočustvujem: njihova radost — mo- ja radost, njihova nesreča — moja nesreča. Še trdneje se zavedam jugoslovenstva, če po- znam njihovo kulturo in jezik. In popoln Ju- gosloven bi bil, če bi govoril in pisal tako dobro srbohrvatski kakor slovenski in se povsod uveljavljal z delom v prid Srbu in Hrvatju kakor tudi Slovencu.

D O P I S I

Ježica

60 letnica br. Antona Germeka

Minulo soboto 16. t. m. je nacionalna Je- žica polnoštevilno zbrana v svečano okraše- nem Sokolskem domu, počastila 60 letni živ- ljenjski jubilej odličnega člana tukajšne Na- rodne Odbrane in širom znanega prosvetnega in sokolskega delavca br. Antona Germeka. Temu manifestativnemu pozdravnemu večeru so prisostvovali tudi delegacije številnih dru- gih nacionalnih organizacij. Med njimi je posebno iskreno pozdravil jubilarja tudi za- stopnik Oblastnega odbora NO br. dr. Cepu- der. Omenjal je možato in neupogljivo za- držanje učitelja br. Germeka v njegovem 40- letnem preganjanju polnem učiteljskem slu- žbovanju in podčrtal, da nacionalna misel, katere zvest apostol je jubilar Geremek, mi- sel, ki je vodila skozi davne vekove najboljšo može našega naroda, ki je padala in zmago- vala, sigurno ne bo izgubila končne bitke. Jubilar br. Geremek, vsikdar skromen in tih, se je iskreno zahvalil Odborščem za pozor-

nost, zagotavljajoč, da ostane kakor vse do- slej, iskren in neustrašen, borben delavec za nacionalno stvar.

Na svečanem sporedu tega pozdravnega ve- čera je bila tudi domovinska igrice »Bajka«, ki so jo v režiji br. Kušarja Petra in z glavno vlogo br. Jakopiča Andreja prav lepo podali prijatelji našega mladinskega lista — »NAŠA VOLJA«. Ob petju državne himne je mala Voljašica poklonila jubilarju šopek 60 rdečih nageljnov. Ker je na Ježici vse delovanje na- cijonalnih organizacij složno in enotno usmerjeno, je ves lep gmotni dobiček Germekovega večera odločen za širjenje sokolskih mladinskih listov »Naša radost« in »Sokolice« in našega mladinskega lista »Naša volja«.

Kranj

Kaj je v Kranju novega?

Ker se naš list »Gorenjec« ne more več spodtikati ob mrtvi občinski upravi in od- boru, ker jih ni več, ampak le imenovani mestni svet, se vztrajno zaletava v direktorja

Kranjske gimnazije, včasih imenoma, včasih brez imena, vedno pa tako očitno, da v Kra- nju vsakdo ve, kam meri. Rad bi ga menda izzval, ali ne posreči se mu kljub bedastim in lažnjivim noticam ter uvodnim člankom te s senzacionalnimi napisi kakor je n. pr. »Škandalozne razmere na gimnaziji« itd. Dne 15. pr. m., ko je bil preiskovalec na gimnaziji, smo tudi imeli ob 11. uri sestanek staršev in skrbnikov našega društva »Šola in dom«. Te- lovadnica je bila polna, gotovo 100 ljudi. Po uvodnih besedah je g. ravnatelj pozval starše, če želijo kaj vprašati glede vzgoje svojih otrok na naši gimnaziji. Nihče se ni hotel oglasiti kljub neki agitaciji, da bi se mu dalo kakšno lekcijo zaradi znane »Fakinove afe- re«. Tu se ni nihče upal oglasiti. Pa je nato g. ravnatelj sam začel. Saj smo vendar sami brali, kakšne »škandalozne razmere vladajo na našem zavodu« ter nam je ves potek, koli- kor se ne izdal uradne tajnosti, naslikal. Pa se je eden najhujškanih oglašil, da bi se ne smelo mladino, zlasti otroke, deklice pohuj- ševati. Pa mu je na kratko zabrusil: »Vpra- šam vas, dragi starši, kateri oče bi bil tak bedak, da bi hotel svojo lastno hčer pohuj- šati? Glejte! G. Fakin ima svojo lastno hčer- ko v istem razredu, v katerem se je dogodil ta »škandalozni« incident, pa še celo profesor ima svojo lastno hčerko v istem razredu, pa niti ni čutil potrebe meni zadevo naznaniti, niti na svoji lastni hčeri ni opazil kakšnega razburjenja, dasi je »Gorenjec« kot bombo prinesel, kako razburjenje je bilo več dni po tem dogodku.« Vsi starši so na to dajali vid- nega izraza, da jim je že dovolj »Gorenjčeve« laži in podtikanja.

Pa smo imeli zopet koncert Glasbene šole, katerega vodja g. Fakin je ... ker ne sme učiti gimna- zijske mladine zaradi takega pohujšanja. A vodila je prav možato njegova žena ter je prav lepo uspel, moralno in gmotno, ker je bila dvorana polna. Prejela je dva lepa šopka v dar in ploskanja skoro ni bilo ne konca ne kraja. Predsednik Glasbene šole se ji je toplo zahvalil ter povdaril, da ima sam kakor ob- činstvo respekt pred delom, nima ga pa pred samimi besedami.

Dasi nam je začasno zmanjkalo glave na Glasbeni šoli (g. Fakin, ki je vodja, je kon- tumaciran), vendar pa delo na šoli ni brez- glavno. Zares, še marsikaj lepega bi se dalo povedati, a bilo bi škoda, če bi napadi »Go- renjca« izpadli, kajti »Gorenjec« je nacija- nalnim možem napravil toliko reklame in pridobil toliko simpatij, da bi mu najraje vse novice dobro honorirali, zlasti še, ker se v zadnjem času močno suši. Škoda bi bilo, če bi prenehali ter se v tem strinjamo z onim opa- zovalcem iz Ljubljane, ki je na vse pretege poudarjal, kako potreben list je »Gorenjec«. Sam s vsakim dnem vedno bolj uvidevam ter mi je zelo žal, da »Gorenjec« ni že takrat iz- hajal, ko je na »Kofcah« lušno b'lo. To bi bilo dovolj lepega gradiva, po katerem bi staro in mlado slastno segalo. Zares škoda, da se je »Gorenjec« tako pozno rodil.

Iz Stražišča

Pred kratkim smo objavili izjavo g. Križ- narja glede njegove razrešitve in spora s sedaj odgovornimi v Stražišču. »Gorenjec« je na naše stvarne ugotovitve prinesel same napade, ki jih ne bi pripisovali katoliškemu listu. Naj ugotovimo le, da odgovor ne bazira na pravil- nih dejstvih in da se naslanja na proračun, ki ga je predložil že g. Križnar.

Žal je prišla amnestija za tiskovne tožbe in tako ne bomo tudi mogli poročati o zani- mivih razpravah, ki bi se vršile proti »Go- renjcu« zaradi njegovih klevet proti gosp. Križnarju.

Ljubljana

SODOBNA RANG-LISTA

ali s čem se ukvarjajo univerzitetni asisten- ti? Pred nedavnim je dobil na nekem insti- tutu naše univerze začasno nameščenje menda pomožnega asistenta, inženjer-zacetnik, ki se je takoj zagrizel v svoje delo, katerega pa smatra kot zelo obširnega. Tako je n. pr. za- čudenim akademikom pojasnjeval svoje te- orije, ki pričajo na izredno duševno obzorje tega gospoda. Med drugim je n. pr. napove- dal sestavo posebne rang-liste, po kateri se bodo delile v bodočih dobrih časih samoslo- venske vegetacije službe po zasluženju in si- cer »prema tomes«, koliko je kdo bolj sloven- ski. Stopnje slovenskosti bo določal menda kar g. asistent sam, saj je eksaktni naravoslo- vec. Akademikom, ki torej želijo priti do kru- ha, pripravljamo, da se s svojim političnim prepričanjem gospodu asistentu ne zamerijo, da ne bodo prišli na tej rang-listi preveč v ozadje, kajti, jugoslovensko orijentirani bodo vsekakor zadnji na vrsti.

Veseli nas iskreno, da se bavijo tudi s takimi po- sli, želimo jim v tem njihovem znanstvenem delu tudi čim več uspehov. Toda, po prilikah sodeč, se bojimo, da smodnika niso iznašli in ne Amerike odkrili, kajti taka rang-lista o dobrih in slabih Slovincih že obstoja in se trenutno tudi uveljavlja.

Plačajte naročnino!

Mestna hranilnica ljubljanska

Nove vloge

Din 50,000.000'—

Oproščene vloge
prenešene na nov račun

„ 60,000.000'—

Skupno stanje novih vlog

Din 110,000.000'—

Nove vloge vsak čas izplačljive

Obrestna mera do 5^{0/0}

Za vse vloge jamči mestna občina ljubljanska

Hrastnik

PISMO BREZPOSELNIH DELAVCEV
IZ RAJONA HRASTNIK-DOL

Javno sezonsko delo je dokončano. Mi brezposelni delavci, družinski in samski, smo ostali brez vsega. Izprašujemo se, kako bomo živeli in skrbeli za naše revne družine. Popolnoma smo že izčrpani, ker smo brez stalnega zaslužka.

Svoje družine smo preživljali in oskrbovali le s priložnostnim zaslužkom pri javnih delih za nizko plačo od 20—25 Din na 3 ur. Spričo malega zaslužka, katerega smo si prislužili pri javnem delu, kjer smo bili zaposleni le nekaj mesecev, drugi le nekaj tednov, si vključ za poselitvi nismo mogli pri številni družini za zimo pristediti ničesar, niti družino za zimo primerno opremiti s potrebno obleko in obutvijo. Tudi sedaj ni izgleda, da bi se dobilo še kako zaposlitev, vsled česar preti nevarnost nam in našim družinam v hudem zimskem času za prehrano, obleko in stanovanje. Mi in naši otroci hiramo od nezadostne hrane.

Stanovanjska beda nam dela veliko skrbi, ker stanovanja ne moremo plačati, ker nimamo denarja. Lastniki stanovanj nas preganjajo in kam bodo šli oni reveži v tem hudem zimskem času, ki imajo stanovanje odpovedano z 31. januarjem 1937.

Naše stanje je brezupno. Kako je še pri družinah, kjer so očetje in sinovi že več let brez stalnega zaslužka. Ker delavec nima nikdar dobre plače v tem času, mora biti vsaj stalno zaposlen, če hoče, da skromno preživi svojo številno družino.

Ni vse zlato, kar se sveti. Tudi v naši občini ne. Svoječasno so brezposelni, katerih plače pri javnih in občinskih delih ne zadostujejo, dobili od občinske uprave prejšnjega odbora prispevek za plačevanje stanovanja, oziroma jim je občina plačala stanovanje. Sedanja uprava nam je to uknila. In ta uprava se je nazivala delavska uprava (marksisti). Kdor nima rdeče kravate in kdor ne koraka z marksisti, je ločen in ga imenujejo za fašista. To vse se lahko dokaže, ker vsak zaveden delavec se bo rdečim socialom daleč umaknil.

Veliko delavcev je radi teh plačavev izgubilo delo in kruh in tudi starostno zavarovanje, oziroma pokojnino. In kar človek enkrat izgubi, ne dobi več nazaj.

Marksistični voditelji se namreč radi postavljajo na čelo delavcem, potem ko so splezali po njihovem hrbtu do zaželjenega cilja pač za to, da si pridobijo za nekaj časa dobro eksistenco s tem, da jim delavci znosijo skupaj tiste zadnje dinarje in ostanejo zopet brez vsega tam kjer so bili.

Iz Hrastnika-Dola pošiljamo vsem narodno zavednim delavcem najlepše tovariške pozdrave in jih prosimo, da se nam še oglase, da bomo v našem nacionalnem listu »Pohod« še poročali o njihovem položaju.

Naš pokret

SREDISNI ODBOR

NARODNE ODBRANE V BEOGRADU
JE POTRDILO NOVO IZVOLJENE UPRAVE

Krajevni odbor NO

LJUBLJANA - SENTPETER-MOSTE:

Upravni odbor: Preds.: Lipnik Janjo, dimnikarski mojster; podpreds.: Žagar Joco, špediter; tajnik: Leleja Zdravko, zasebni nameščene; blagajnik: Zupančič Leopold, gostilničar; odborniki: Kralj Alojz, zvanjenik drž. železnice; Stare Luka, železničar; Solar Herman, magistratni uradnik. — Narodni odbor: Preds.: Perne Davorin, preglednik fi. kontrole; pregl.: Pipan Anton, železniški uradnik v pok.; delov.: Supan Herman, sluga.

Žolčni kotiček

„Enkrat krčevito vzplamti
poslednji trenutek vsaka sveča“

(»Slovenec« 16. januarja 1937)

V nedeljo, dne 16. 1. m. se je vršil v uni-onški dvorani velik shod JRZ, na katerem je govoril tudi naš notranji minister g. dr. Anton Korošec.

Popoln sporazum

Na razgovoru med predsednikom vlade g. dr. Stojadinovičem in g. dr. Mačkom je bil dosežen popoln sporazum, da se pokažeta pred novinarjem nasmejanih obrazov.

Točna definicija

Z ozirom na deljena mnenja »Slovenec« definicije o perverznosti, da je namreč perverzno to, kar stoji na glavi, ugotavljamo, da je ta definicija pravilna, le v kolikor se tiče tistih žensk, ki pod krilom niso dostojno oblečene.

Za povzdigo kmetskega gospodarstva

Radeče, dne 18. dec.

Gospodarsko stanje naših kmetovalcev je obupno. Če hočemo pravilno doumeti ter pravilno osvetliti vse pojave današnje velike gospodarske stiske, ki se kaže v pomanjkanju in bedi najširših ljudskih plasti, tako v mestu, kakor na deželi, tedaj se moramo vprašati po njenih vzrokih in izvorih. Kmetiški stan je najštevilnejši v naši državi. Cene kmetijskih proizvodov so padle na sramotno nizki nivo, dočim so cene industrijskim proizvodom, torej takim, ki jih kmet neizogibno potrebuje, ostale na svoji prvotni višini, ali pa so šle le neznatno navzdol. To nepravilno razmerje cen med kmetijskimi in industrijskimi proizvodi je rak-rana našega kmetskega gospodarstva. Izravnati omenjeno razmerje, pomeni najti ključ, ki bo na stečaj odprl vrata k ljudskemu blagostanju.

Do tega pa smo še zelo daleč, kajti naše gospodarstvo in potrebe so v najtesnejši vezanosti z gospodarstvom drugih držav. Kakor vidimo je gospodarska stiska mednarodni problem, ki ga bodo morali rešiti vsi narodi na podlagi medsebojne vzajemne pomoči in ljubezni ter na podlagi socialne morale: česar nočeš, da drug tebi stori, tega tudi ti drugim ne stori!

Kakšne pa so prilike kmetskega gospodarstva? V današnji dobi, ko skoro nobena podeželska hranilnica ni likvidna, ne morejo priti kmetje do svojega prihranjenega denarja, ki so ga vložili še v dobi konjunktura. Spričo tega dejstva izgubljajo naši kmetje vero v denarne zavode ter shranjujejo rajši svoje zelo pičle prihranke v skrite kottičke podstrešja. Razumljivo je, da tako shranjevanje denarja ni v skladu s principi narodnega gospodarstva, toda kaj se hoče, ko kmetje v veliki bedi in pomanjkanju danes ne verujejo nikomur več.

Pri kupčiji poljskih pridelkov zastavljajo kmeta eni kot drugi. So bili časi, ko je dobil kmet več za teleta, kot danes za kravo. Pri kupčiji sadja in vina ga izkoriščajo številni nezakoniti mešetarji, dasi imajo poljedelski proizvodi že itak sramotno nizke cene.

Zeradi omenjenega obupnega stanja prihajajo naši kmetje do spoznanja gospodarske osamostovitve. V poslednjem času se opaža, da so pričeli sami klati živino. Praksa jih je namreč izučila, da je mnogo boljše, če sami zakoljejo živino ter meso za cenen denar prodajo med številne svoje znance in prijatelje, kakor pa da prodajo svojo živino mesarju, ki jo plačuje po cenah, ki ne odgovarjajo delu in izdatkom, ki jih je imel kmet tekom leta. Ta način vnovčevanja živine se je obnesel precej dobro. Meso doma zaklane živine prodajo po 4.—do 6.—Din za kg, prašičje meso pa po 8.—do 10.—Din. Poleg tega pa si sami privoščijo priboljšek pri jedi: koža živine jim ostane doma, katero še tudi lahko vnovčijo. Glavna pa je, da je izkupiček za meso večji, kakor če bi prodali živino mesarju. Na ta način kmetje sami izbegavajo dobiček mesarju, ki zasluži pri volu v treh dneh polovico toliko, kakor kmet, ki ga je imel več let v hlevu.

Konzument pa je tudi zadovoljen, to zlasti sedaj, ko so državnim nameščencem znižali mesečne prejemke. Uradnik in kmet potrebujeta drug drugega ter si z izključitvijo posredniškega dobička na ta način pomagata. Zal, da uradnik, ki je danes tudi na pragu obubožanosti, ne more kupovati vseh kmetijskih pridelkov. Če tudi se prodaja vino po 2.—do 3.—Din, si ga le malokateri uradnik lahko privoščijo.

Lanska letina je bila dobra za živinsko in svinsko krmo: kmet je zredil mnogo debelih prašičev, ki pa nimajo cene ne kupeev.

Kdor se bežno mudi po kmetih, utegne misliti, da se našim kmetovalcem dobro godi, ker sami koljejo živino ter imajo mnogo mesa za priboljšek. To pa ni res! Vsak grizljaj je odveč, ker je kmet zadolžen čez mero. Ponekod nima niti toliko, da bi lahko plačal

najnujnejše življenjske potrebe. Ako ni ma kmet niti za sol, vžgalice in petrolej, potem je jasno, da je stiska na vrhuncu.

Zanimivo je, koliko dobi kmet za živino pri mesarju. Srednje velik vol, ki tehtata n. pr. 600 kg, plača mesar po 4 do 4.50 Din žive teže. Kmet dobi zanj 2.400.—do 2.700 Din. Pri podrobni razprodaji mesa v Ljubljani dobi mesar samo za meso in vse ostale dele nad 3.000.—Din, za kožo pa še posebej 500.—Din, kar znaša skupno nad 3.500 Din.

Krave se navadno kupuje kar počez. Ako tehtata krava približno 500 kg dobi kmet zanj komaj 700 do 800.—Din. Mesar pa dobi samo za meso najmanj 1.200.—Din, za kožo pa še posebej okoli 400.—Din. Pri tej kravi dobi mesar v nekaj dneh več čistega zaslužka, kot je dobil kmet za kravo, katero je imel po 5 ali 6 let v hlevu. Da je tak način trgovanja na škodo kmeta in konzumenta, ni potreba posebej povdarjati.

Opravičeno se razširja glas o protestu, ki izhaja iz krivičnega zastavljanja kmetskih dobrin, ki jih danes nikdo ne spoštuje in ne ceni, dasi nas njegove dobrine vzdržujejo. V poslednjem času se vsepovsod mnogo razpravlja o tem, kako dati duška tej vnebovpijoči krivici in kako je sploh pomagati kmetom. Kmet, ki vse leto dela od zore do mraka, dobi za svojo živino manj, kot pa mesar,

ki jo zakolje ter razreže na kose in v nekaj dneh proda konzumentom. Prav isto je s prodajo vseh ostalih pridelkov.

Skoro dve tretjine, ako ne več gre v posredniške žep, eno tretjino pa dobi kmet, ki je vendar pripomogel in garal vse leto, da drugi sedaj spravljajo njegov dobiček.

Iz dnevnih časopisov sem zaznal, da so kmetje ponekod napravili protestno zborovanje proti sramotno nizkim cenam svojih proizvodov. Ni mi znano, kakšne uspehe je rodilo to zborovanje. Vsekako pa je značilna njihova pravična borba. Četudi niso uspeli, za seboj imajo bogato preizkušnjo!

V teh težkih trenutkih, dneh in dobah je edini razveseljiv pojav v dejstvu, da kmetje polagoma spoznavajo vzroke današnje gospodarske kolobocije in se pričnajo organizirati proti posredovalniškemu izkoriščanju ter se potom medsebojno pomagana polagoma še gospodarsko osamosvajati.

Kmetje naj se torej posvetujejo med seboj za katero ceno in kako naj prodajo svoje pridelke, da se izognejo izkoriščanju. Pri tem naj bi jim šle naše oblasti vsestransko na roko ter jih podpirale v njih težnjah. Menda bodo te nezdrave razmere že vendar enkrat spametovale naše kmete, da bodo bolj navdušeni za zadrage, v katerih je zanje edina rešitev. Lokalni činitelji, zlasti nesebični šolanci lahko mnogo pripomorejo kmetom z vzgojo v združnem duhu. R. B.

Posluh, kaj vse se čuje?

»Ti prešmentani učitelji, ti imajo pa res vedno časa na pretek. Vedno počitnice, ali praznik, ali nedelja, če pa tega ni, pa naredijo šolsko spoved in zopet so prosti. Ni čuda, če se tako lahko vozijo na izlete, ko imajo poleg vsega drugega še polovično vožnjo. Drugi, ki niso tako srečni, da bi bili učitelji niso nikdar prosti, pa se še niti na kak kratek izlet ne morejo peljati. Najbolje še od vsega pa je to, da niti teh sprehodov ne plačajo sami, ampak dobe povrnjene stroške.«

Tako je modroval neki očka v vlaku, tam nekje na štajerski prog. Kar vsi v oddelku so mu dali prav, vsakdo je hotel tudi sam še kaj povedati o učitelju svojega kraja. Menda so bili vsi prepričani, da ni nikogar, ki bi se zavzel za ubogo učiteljsko paro. Pa se je oglašil eden nekje iz kota, da temu ni tako, da je moral očka nekdo potegniti, da to kar on misli niso nikak izlet, ampak premestitve in da se zato sedaj v zadnjem času vidi toliko učiteljev po železnicah.

Medtem pride sprevodnik, pa očka takoj vidi, da je dal zagovornik učiteljstva sprevodniku plavo legitimacijo s polovičnim listkom.

»Saj ni čudno — pravi po odhodu sprevodnika — da jih zagovarjate, ko ste sami od iste branže. (Kaj bi pa tudi bil drugače, če se vozim s plavo legitimacijo in to celo v delavnikih.) Pa še recite, da nimate vedno prosto.«

Učitelju (tes je bil) je postalo kar nerodno, ko je moral priznati, da je imel za božič res prosto.

Počasi se je oddelek praznil in le nekaj nas je ostalo z učiteljem v vagonu. Sedaj šele je mogel pripovedovati vse: kje je, kam je bil premeščen in kako se mu godi:

»Mlad sem še, nimam še deset let službe, zato sem kar zadovoljen, ako sem samo zastavljen, saj bi lahko bilo drugače, pa bi celo brez službe ostal. Veselim se temu, saj vem, da tudi na novem mestu ne bom mogel biti dolgo, če bom deloval v istem pravcu izven šole, kot sem do sedaj. Kar kovčeg pograbim in že sem pripravljen. Zato se kmalu tudi ne bom oženil. Sedaj sem slučajno nekje na meji med Dravsko in Savsko banovino. Mislim, da bi se kar stepli za tako mesto, če bi

zvedeli tovariši za vse ugodnosti, ki jih tam uživam. Res, prav prijetno je tam.«

Le pomislite, peš mi ni treba hoditi, ker me popelje od postaje do kraja poštini voz. Pozimi pa tudi tega ni treba, ker lahko ob enem gojim zimski sport. Sicer pa lahko tak sport gojim tudi drugače, če prav ni počitnice. Saj sem čital menda v časopisu, da ima učitelj ves teden prost in da je to izjavil celo sam zastopnik ljudstva. Ne vem več, kje je to bilo, ali zapišim si pa res dobro, kajti do tedaj sem vedno mislil, da moram delati. Toda meni ni mogoče tako živeti, pa vseeno kaj delam, če že ne za drugo, vsaj zato, da imam pozneje boljše tek. No, naj se povrnem na druge ugodnosti mojega kraja. Cerkev in župnišča v mojem kraju ni. Tako lepo sama stoji šola na hričku kot svetilnik na pomolu. Prava palača je ta naša šola. Dve velikanski sobici ima, v kateri bi lahko šlo po 230 otrok, pa jih je toliko na obe! Če se se razdeli na dva razreda, se pa kar res nič ne smem pritožiti, da bi jih bilo preveč. Saj jih ni v nobenem šolskem letu več kot 30 in manj kot 3, pa imam kar tretji, do osmi razred skupaj. Ko pa opoldne s poukom končam, pa je kar nekako prijetno, da grem kake tri kilometre daleč v dolino na kosilo, ker šele tako dobim pravi tek. Po večerji pa tudi pravijo, da ni dobro leči s polnim želodcem, pa pride ravno prav pot treh kilometrov v breg, da se malo stresem.

Drugi smo samo poslušali, on pa je pripovedoval. Saj je bilo čisto zanimivo, ko se je pri vsem tem tako vžil in z nasmeškom na ustih pripovedoval dalje:

»Ljudje pa so nekaj posebnega. Vsi so goreči pristaši dr. Mačka. Čisto lepo se mi to zdi, da so tako povezani med seboj vsaj z ene strani, ker radi drugih se vedno tožarijo. Pa če bi vprašal vsakega posebej, vsak bi se zalekl, da on isto misli, kot dr. Maček in da je vedno za njega. Nekoč sem napravil tole preizkušnjo: Vprašal sem enega od kmetov, kaj prav za prav želi Maček. Pa mi pravi, da svobodno Hrvatsko. Kako pa mislite to svobodno Hrvatsko? vprašam dalje. Tak, da ne bomo pod Srbijancima, se odreže. Drugača ni hotel nič reči. Drugi zopet pravi (na isto vprašanje), da hoče dr. Maček samo svobodo prepričanja in tajne volitve. Ko ga vprašam, ali on in hrvatski pokret dovolj drugemu, da je drugače političnega prepričanja, se je celo zasmejal in rekel, da tega vendar ni treba vprašati. Pa mu malo podkurim z vprašanjem, kako to, da Zagorci v Kerestincu niso dovolili drugim, da bi bili kaj drugega, razen Mačkovci? Kar ustrašil sem se, ko je skočil in rekel: »Zakaj pak su htjeli vubiti našega Mačka?!«

Pri enem pa je bilo najlepše, ko mi je rekel, da si sam še nikdar ni bel glave, kaj Maček hoče in da je on samo zato zanj, ker so tudi vsi drugi. Maček, da sicer nič ne reče, kar bo pa napravil, da bo dobro, saj je brihten človek, ker je »Kranjec«.

Tako je bilo pri vseh. Vsak je imel svoje mnenje, kako naj bi reklo hrvatsko vprašanje in tako mi ni preostalo drugega, kot da imam svoje mnenje tudi jaz. Po vsem sem spoznal, da je največje hrvatsko vprašanje dr. Maček sam. Prvič, ali je Slovenec ali Hrvat. Drugič, ali on misli tako kot njegovi pripadniki, ali je pa obratno? Tretjič, če vsi mislijo enako in kaj prav za prav mislijo?«

Izstopil je na prvi postaji, mi pa smo obmolknili. Zdi se, da je imel prav, saj živi med narodom in sam najbolje ve, kakšno je to hrvatsko vprašanje. Žim

Gospodarska akcija
Narodne odbrane
„Svoji k svojim“

JE IZDALA LIČNE ZALEPNE ZNAMKE V OBLIKI NAŠEGA ZNANEGA GESLA.

NAJ NE BO DOMAČEGA PODJETJA, KI NE BI OZNAČEVALO PRISTNOST SVOJIH IZDELKOV S TO ZALEPNICO.

NAJ PA TUDI NE BO KUPCA, KI NE BI DAJAL TEM IZDELKOM PREDNOST!